REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih

Agencija za odgoj i obrazovanje

Hrvatsko biološko društvo
Societas biologorum croatica

ЖУПАНИЈСКО ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ БИОЛОГИЈЕ

2025.

1. група

(7. разред ОШ)

Лозинка такмичара			
УЧЕСНИК ТАКМИЧЕЊА У	**ЗНАЊУ / ПРИРОДНО - НАУЧНОМ ПРИСТУПУ У БИОЛОГИЈИ**		
УСПЕХ НА ТАКМИЧЕЊУ	**Укупан могући број бодова**	**Број постигнутих бодова**	**Проценат решености**
	50		
Потписи чланова комисије			
1.			
2.			
3.			
Место		**Датум**	

Напомена:
*За решавање писмене задаће имаш на располагању **90 минута.***
Одговори се уписују искључиво у образац за одговоре. *Морају бити написани искључиво **плавом хемијском оловком.** Они који буду написани графитном или хемијском оловком која се може брисати неће се узимати у обзир приликом бодовања као ни одговори који нису читљиво и јасно написани.*
*Одговори у обрасцу **не смеју** се преправљати или брисати коректором. **Исправљени одговори неће бити вредновани.***
За време писања задаће није дозвољена употреба мобитела ни напуштање просторије у којој се одржава такмичење.
*Приликом решавања задатака можеш да користиш празне просторе у писменој задаћи, али се те белешке ни решења **неће бодовати.** Бодоваће се **искључиво решења уписана у образац за одговоре.***

Укупан број бодова за поједини задатак наведен је у пољу уз сваки задатак.

Ова страна писмене задаће причвршћује се уз образац за одговор.

1. ГРУПА ЗАДАТАКА

У образац за одговоре упишите на одговарајуће место слово ЈЕДНОГ тачног одговора. Ако је уписано више одговора, задатак не доноси бодове.

1.	**Која ћелија НЕМА ћелијски зид?** a) хифа печурке b) цијанобактерија c) ћелија душника миша d) ћелија тела црвене алге e) ћелија корена тратинчице	1. питање **1**

2.	**Која тврдња тачно описује бројност митохондрија у ћелијама?** a) Све ћелије у људском телу имају исти број митохондрија. b) Ћелије које требају више енергије имају већи број митохондрија. c) Ћелије са већим бројем митохондрија чешће пролазе процес деобе. d) Ћелије са мањим бројем митохондрија похрањују већу количину резервних материја. e) За разлику од животињских ћелија, биљне ћелије немају митохондрије јер енергију за раст и развој добијају другим процесима.	2. питање **1**

3.	**Шта од наведеног НИЈЕ заједничко водоземцима и прстенастим глистама?** a) Имају затворени крвоток. b) Кожа им је танка и слузава. c) Дишу изменом гасова преко коже. d) Систем за варење завршава клоаком. e) Имају крв црвене боје због присуства хемоглобина.	3. питање **1,5**

4.	**Кичмењаци на већим надморским висинама често имају прилагодбе који им омогућавају преживљавање у условима смањене концентрације кисеоника у ваздуху. Која је главна разлика између кичмењака који живе на вишим надморским висинама и оних који живе на нижим надморским висинама?** a) Планинске животиње имају мању запремину плућа. b) Планинске животиње имају повећан број крвних ћелија. c) Животиње на нижим надморским висинама имају спорији рад срца. d) Планинске животиње имају мање митохондрија у ћелијама због мањка кисеоника. e) Животиње на нижим надморским висинама имају више капилара и бољу прокрвљеност ткива.	**4.** питање **1,5**

5.	**Парцијални притисак у плућима је притисак који настаје притискањем молекула угљен-диоксида и кисеоника на зидове плућних мехурића (алвеола). Тај притисак је кључан за измену гасова у плућима. Шта повећава брзину дифузије угљен-диоксида?** a) Повећана количина кисеоника у капиларама. b) Виши притисак кисеоника у плућним мехурићима (алвеолама) него у капиларама. c) Виши притисак угљен-диоксида у капиларама него у плућним мехурићима (алвеолама). d) Виши притисак угљен-диоксида у плућним мехурићима (алвеолама) него у капиларама. e) Изједачавање притисака угљен-диоксида и кисеоника у плућном мехурићу (алвеоли).	**5.** питање **1,5**

6.	**Зашто црвене крвне ћелије набубре и пукну када се ставе у воду?** a) Мембрана ћелија раствара се у води. b) Вода излази из еритроцита у околни раствор, што смањује њихову запремину и узрокује пуцање. c) Уласком молекула воде у ћелију смањује се притисак у ћелијама што доводи до њиховог распадања. d) Растворене материје из ћелија крећу се из подручја веће концентрације према подручју мање концентрације и узрокују распрснуће ћелија. e) Молекули воде крећу се из подручја своје веће концентрације у подручје своје мање концентрације, улазе у ћелије и узрокују распрснуће ћелија.	6. питање **1,5**

2. ГРУПА ЗАДАТАКА

У образац за одговоре упиши слова ДВА тачна одговора. Делимично тачно решен задатак такође доноси бодове. Ако је уписано више од два одговора, задатак НЕ доноси бодове.

7.	**Који од наведених примера описује осмозу?** a) Улаз воде из тла у хифе вргања. b) Улаз кисеоника кроз кожу кишне глисте. c) Излаз водене паре кроз стоме на листу брезе. d) Улаз растворeног кисеоника из воде у ћелије хидре. e) Излаз воде из вакуоле кад је биљна ћелија у сланом раствору.	7. питање **2**

8.	**Граф приказује брзину раста два типа бактерија (А и В) у зависности од концентрације кисеоника. Проучите графички приказ и одредите тачне тврдње.** Izvor: https://www.researchgate.net/figure/Growth-rate-of-microorganisms-at-different-oxygen-concentrations-Modified-from-Day_fig4_255701366	8. питање **3**
	a) Изразито висока концентрација кисеоника штети расту оба типа бактерија. b) Бројност бактерија оба типа највећа је при једнакој концентрацији кисеоника. c) Брзина раста бактерија В смањује се смањењем концентрације кисеоника. d) На графичком приказу линија А приказује анаеробне бактерије, а линија В аеробне бактерије. e) Повећање концентрације кисеоника изнад 10 % успорава и коначно зауставља процес ферментације.	

9.	**Проучите описе процеса у којима се ослобађа енергија па одредите НЕТАЧНЕ тврдње.**	9. питање **3**
	a) Фотосинтеза претвара Сунчеву енергију у хемијску енергију похрањену у шећерима. b)Током млечно-киселог врења долази до разградње шећера и ослобађања енергије. c) Ћелијско дисање је процес разградње сложених шећера у присуству кисеоника при којем се ослобађа енергија неопходна за раст и развој. d) Код паразита који живе у цреву домаћина дешава се анаеробно дисање у сврху ослобађања енергије за све животне процесе. e) При производњи пекарских производа користе се квашчеве гљивице које у аеробном условима разграђују шећер процесом алкохолног врења.	

10.	**Одредите које тврдње о дисању животиња нису тачне.**	10. питање **3**
	a) Кишна глиста прима кисеоник дифузијом из своје околине. b) Ракови дишу системом цевчица разгранатим по целом телу. c) Ваздушне кесице у телу беле роде служе као складиште ваздуха. d) Китови на већим дубинама користе залихе кисеоника похрањене у мишићима. e) Пуноглавац дише шкргама, а одрасла жаба гаталинка шкргама и кожом.	

11.	**Које тврдње тачно описују улоге појединих делова микроскопа?** 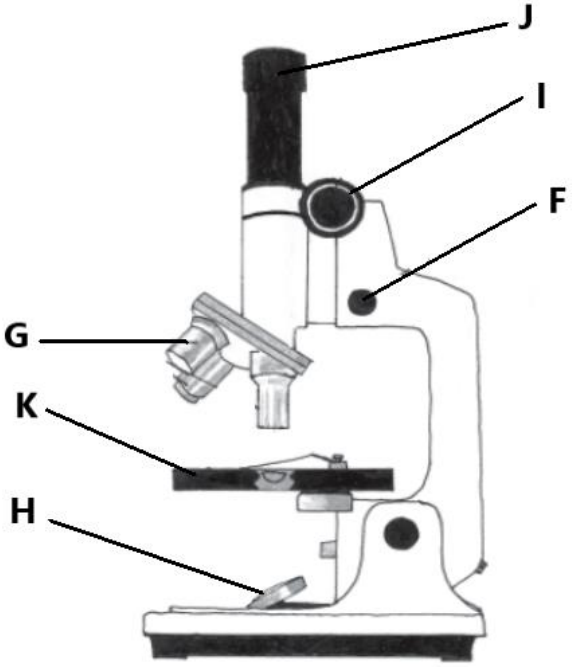 Izvor: https://staff.concord.org/~btinker/GL/web/water/water_images/microscope_compound.png	11. питање **3**
	a) Део означен словом F служи за изоштравање слике. b) Делови означени словима G и H повећавају слику. c) Део означен словом J представља једну од две леће (сочива) микроскопа. d) Помоћу дела означеног словом I регулишемо прозирност препарата. e) Део означен словом K састоји се од предметног и покровног стакла.	

3. ГРУПА ЗАДАТАКА

Одредите тачност тврдњи. Ако је тврдња тачна, упиши по редоследу на одговарајуће место у обрасцу за одговоре слово Т, а ако није тачна, слово Н. Ако је уз исту тврдњу уписано и слово Т и слово Н, задатак НЕ доноси бодове. Делимично тачно решен задатак такође доноси бодове.

12.	**Одредите тачност тврдњи о измени гасова у телу живих бића.**			12. питање **3**
	a) Плућни мехурићи (алвеоле) веће површине повећавају делотворност измене гасова.	**Т**	**Н**	
	b) Уздушнице (трахеје) инсеката омогућавају пренос гасова независно од система крвотока.	**Т**	**Н**	
	c) Од водоземаца према сисарима повећава се број плућних мехурића (алвеола) у плућима.	**Т**	**Н**	
	d) Шкрге делфина **нису** прекривене шкржним поклопцима па су ефикасније од шкрга шарана.	**Т**	**Н**	
	e) Једноћелијски организми имају велики омер (однос) површине и запремине, што омогућује успешну измену гасова кроз ћелијску мембрану.	**Т**	**Н**	

4. ГРУПА ЗАДАТАКА

У следећим задацима пажљиво прочитајте уводни текст, осмотрите приложене слике, шеме или графичке приказе и затим одговоре на постављена питања упиши у образац за одговоре. Број бодова наведен је уз сваки задатак. Делимично тачно решен задатак такође доноси бодове.

13.

Шаран, пегави даждевњак, ластовска гуштерица и веверица су врсте које су по неким обележјима крвотока сличне, а по неким се разликују. Табела приказује присуство (+) и одсуство (-) одређених обележја код појединих животињских врста, које су у табели означене словима A до D. Слова из табеле придружите одговарајућим животињским врстама.

ОБЕЛЕЖЈА	A	B	C	D
Срце је грађено од три шупљине.	-	-	+	+
Аорта се грана на шкржне артерије.	+	-	-	-
Левом страном срца тече само артеријска крв.	-	+	-	-
Крв из осталих органа улази у десну преткомору срца.	-	+	+	+
Кроз срце пролази само крв са малим уделом кисеоника.	+	-	-	-
Венска крв одводи се из срца плућном артеријом.	-	+	-	-
Делимична преграда дела срца смањује степен мешања артеријске и венске крви.	-	-	+	-

13. питање
2

	Ученици су за истраживање процеса преноса материја извели једноставан оглед. До половине епрувете сипали су сок од цвекле. Отвор епрувете прекрили су филтар папиром и епрувету, са отвором према доле, уронили у чашу са водом.	14. питање **5**

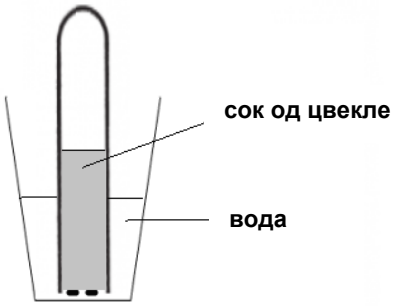

14. 1. Које тврдње тачно описују могуће промене? (Два одговора су тачна.)

a) Ниво течности у епрувети расте због процеса осмозе.
b) Вода се креће из чаше у епрувету због разлике у количини растворених супстанци.
c) Сок од цвекле исцури из епрувете у чашу са водом јер се филтар папир покваси.
d) Нивои течности у чаши и епрувети се изједначе да би се изједначили притисци.
e) Вода у чаши се обоја због кретања растворених супстанци осмозом из сока у воду.

14. **14. 2. Шема приказује кретање честица између два раствора. Осмотрите шему и решите задатак.**

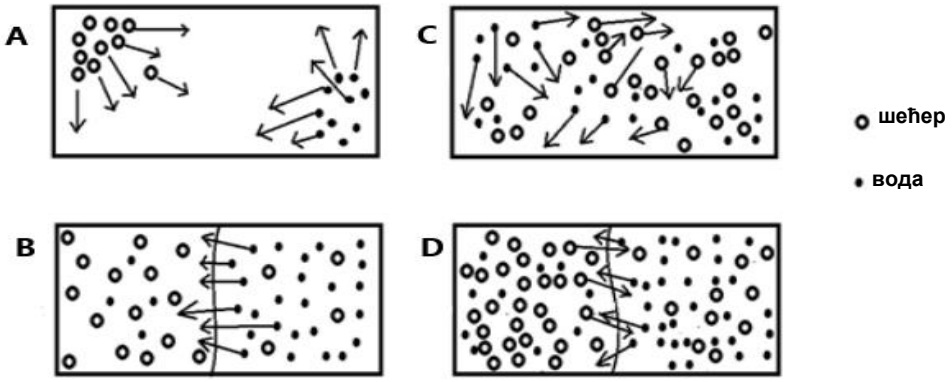

Одредите тачност тврдњи о кретању честица.

a) Цртеж B приказује процес дифузије честица воде кроз полупропусну мембрану.	**Т Н**
b) Цртеж D приказује процес осмозе, тј. кретање честица шећера кроз полупропусну мембрану.	**Т Н**
c) Цртеж C приказује осмозу, процес којим се молекули крећу из подручја веће концентрације у подручје мање концентрације.	**Т Н**
d) Цртеж D приказује осмозу шећера и воде до изједначења концентрације шећера у води са обе стране полупропусне мембране.	**Т Н**
e) Цртеж A приказује процес дифузије током којег се молекули крећу из подручја веће концентрације у подручје мање концентрације.	**Т Н**

15.	**Проучите мрежу исхране морских организама и решите задатке.**	15. питање **5**

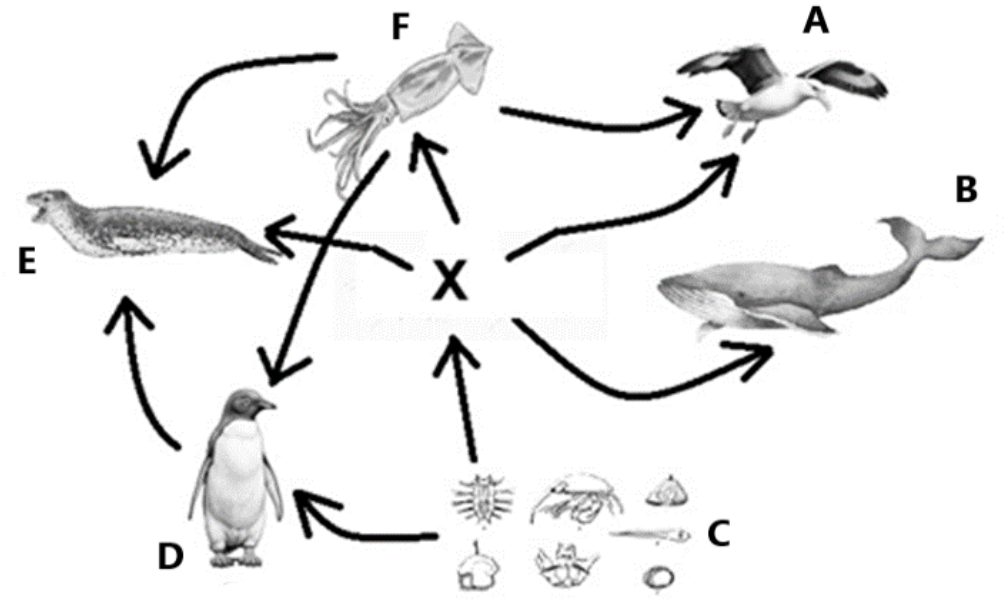

15. 1. Одредите тачност тврдњи о појединим члановима мреже исхране.

a) Организам означен словом X је произвођач.	**Т Н**
b) Организам означен словом D је потрошач првог реда.	**Т Н**
c) Организам означен словом E је врхунски грабежљивац.	**Т Н**
d) У мрежи исхране приказани су произвођачи и потрошачи I, II и III реда.	**Т Н**
e) У мрежи исхране највећу доступну количину енергије има организам означен словом X.	**Т Н**

15. 2. Који је организам означен словом X? Број уз слику изабраног организма упишите у образац за одговоре.

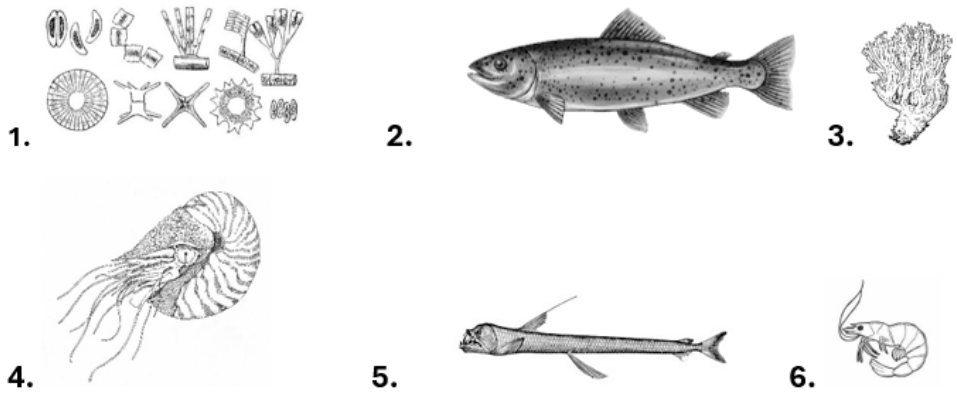

15. 3. Којим словом је у мрежи исхране приказан организам који је у стабилном екосистему најбројнији?

16.	**Леминзи су глодари који живе у планинским подручјима северних крајева Европе, Азије и Америке где деле станиште са снежним совама. Осмотрите графички приказ и одговорите на питања.** 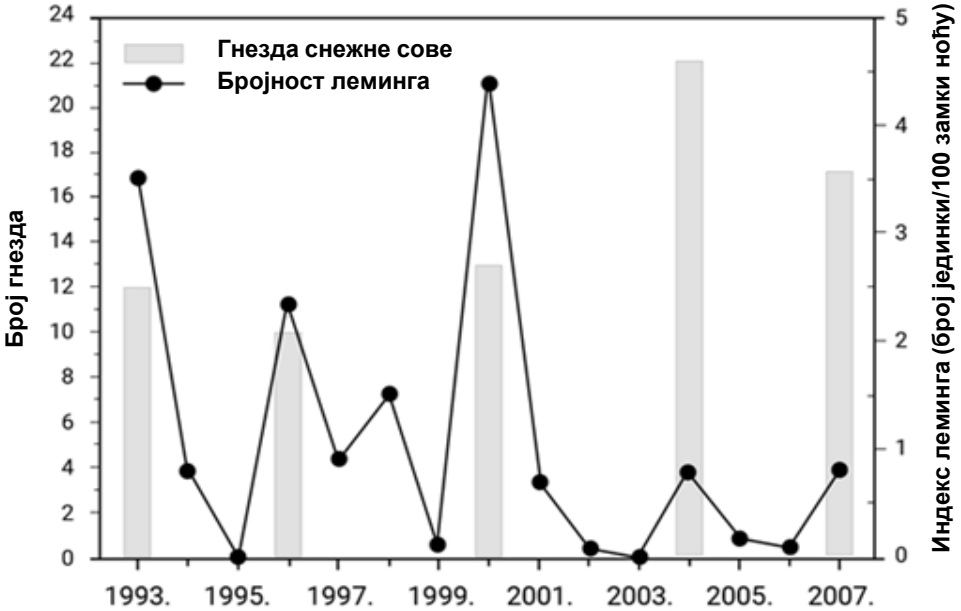 Izvor: https://edutorij-admin-api.carnet.hr/storage/extracted/c22bacc6-4a87-450d-9dc0-2acf43ade625/content/uploads/biologija-7/m05/j06/Biologija-7.-razred-5.-modul-6.jpg?v=20180727	16. питање **4**
	16. 1. Које тврдње тачно описују повезаност бројности леминга и броја гнезда снежне сове? (Два одговора су тачна.)	
	a) Број леминга утиче на број младунчади у гнездима снежне сове. b) Популација леминга показује правилност у расту и паду бројности сваке 3 – 4 године. c) Повећање популације леминга угрожава преживљавање снежне сове на истом станишту. d) Повећана бројност гнезда снежне сове узрокује смањење бројности леминга на станишту. e) Снежне сове и леминзи нису чланови исте мреже исхране јер се сове појављују на станишту само повремено.	
	16. 2. Која је улога леминга у ланцу исхране?	

17.	**Граф приказује резултате мерења масе шећера, запреминског удела алкохола и бројност ћелија квасца током производње вина у првих седам дана процеса. Осмотрите граф и решите задатке.** 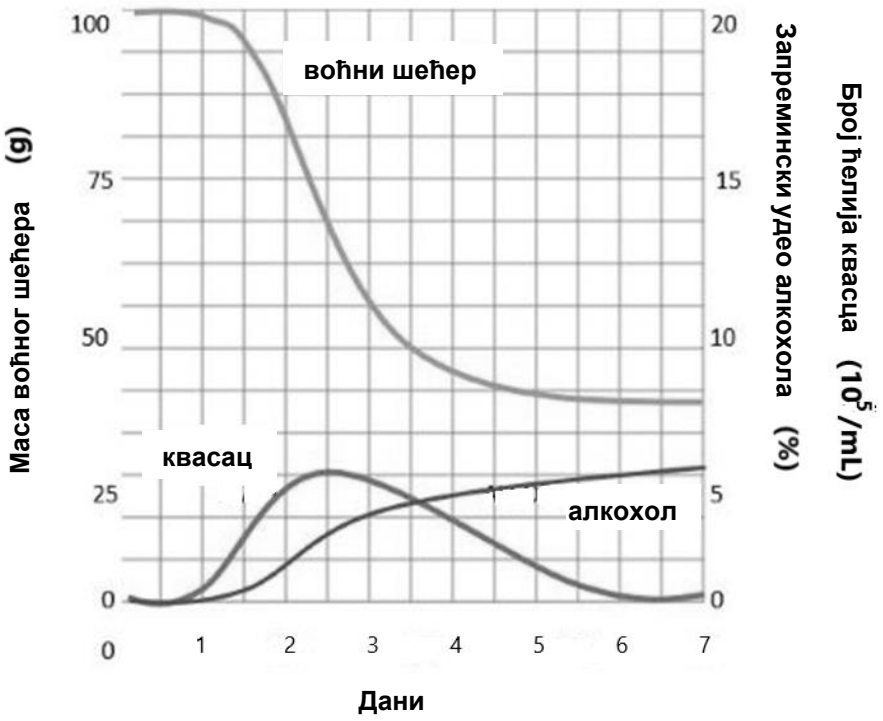 Izvor: https://homework.study.com/cimages/multimages/16/capture3999845606412441435.jpg	17. питање **5**
	17. 1. Именујте хемијски процес који квашчеве гљивице проводе током производње вина.	
	17. 2. Која супстанца узрокује настајање пене током процеса производње вина?	
	17. 3. Које тврдње тачно описују промене током процеса производње вина? (Два одговора су тачна.)	
	a) Смањена количина шећера ограничавајући је фактор за повећање бројности квасца. b) Након трећег дана процеса квашчеве гљивице пропадају и претварају се у алкохол етанол. c) Запремински удео алкохола у вину **не** зависи од количине шећера и бројности квасаца у раствору. d) Алкохол етанол који настаје у овом процесу је производ аеробне разградње воћног шећера. e) Квасци користе воћни шећер за производњу енергије па се његова количина у раствору временом смањује.	

18.	**Граф приказује бројност јединки две различите врсте организама за време самосталног живота и међусобног саживота. Осмотрите граф и решите задатке.**	18. питање **4**

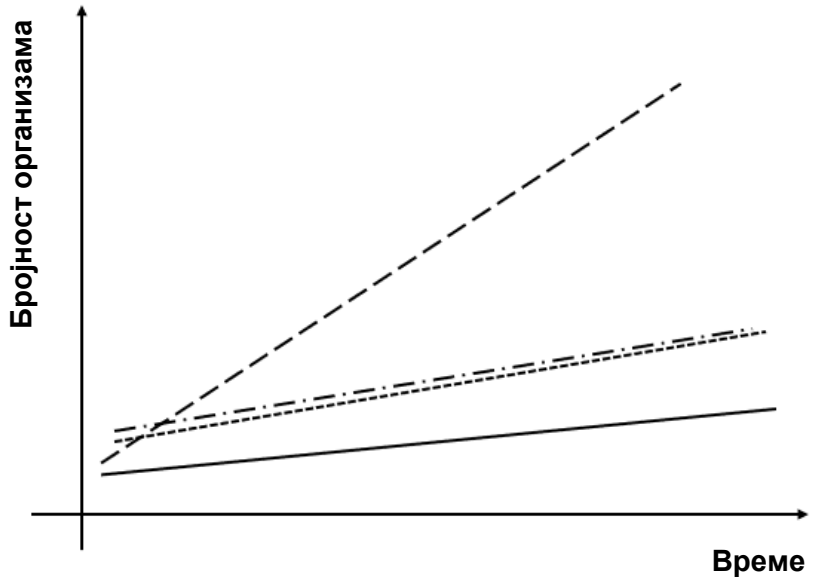

— · — · –	**бројност јединки врсте А у саживоту**
— — — -	**бројност јединки врсте В у саживоту**
---------	**бројност јединки врсте А током самосталног живота**
———	**бројност јединки врсте В током самосталног живота**

18. 1. Одредите тачност тврдњи.

a) У саживоту јединка врсте В наноси штету јединки врсте А.	**Т Н**
b) Јединке врсте А у саживоту олакшавају опстанак јединкама врсте В.	**Т Н**
c) Саживот је користан за јединке врсте В, а неутралан за јединке врсте А.	**Т Н**
d) Током самосталног живота бројност јединки врсте А већа је од бројности јединки врсте В.	**Т Н**
e) За јединке врсте В самостални живот много је повољнији од саживота са јединкама врсте А.	**Т Н**

18. 2. Који од наведених парова организама се у саживоту понашају као организми чији је однос приказан графом у уводном делу задатка? (Један одговор је тачан.)

a) крпељ и пас
b) кос и леска (дрво лешника)
c) биљна ваш и ружа
d) риба клаун и власуља
e) гљиве и једноћелијске алге.